

LESBRIEF MÉÉR MUZIEK IN DE KLAS 'Zingen'

Doelen:

De leerlingen leren:

- Dat stemgeluid wordt gemaakt door het trillen van de stembanden.
- Dat je met je mond, lippen en kaken de klank kunt beïnvloeden.
- Welke klanken je allemaal kunt maken met je stem.
- Wat *scatten* is.
- De canon 'Doep, doep' zingen.

Benodigheden:

- Digitaal schoolbord met internetverbinding.
- De linkjes uit deze lesbrief.
- Een ballon.

Tijdsduur: Circa 45 minuten.

De schuingedrukte informatie in deze lesbrief kan steeds als basis gebruikt worden om de lesonderdelen te introduceren.

1. Inleiding

De stem is het oudste muziekinstrument ter wereld. En je hebt er helemaal niets voor nodig behalve je mond, je tong, je longen en je stembanden. De stem is ook één van de meest veelzijdige instrumenten: Hij kan van hoog tot laag, van rauw tot lieflijk en van hard tot zacht.

2. Stemonderzoek

Een spel om de mogelijkheden van je stem te verkennen: Nodig de leerlingen uit om op een gebaar van jou een toon te neuriën. Geef zelf de toonhoogte van die toon aan (niet te laag). Leg uit dat ze moeten ademhalen als de adem op is en dan weer doorgaan met neuriën. Jij dirigeert. Start met je wijsvingers dicht bij elkaar, dit betekent zacht. Hoe verder de wijsvingers uit elkaar gaan, hoe harder de toon mag klinken. Als dit lukt kun je vervolgens ook werken met hoog en laag. Wijsvingers omhoog is hoger, omlaag is lager. Dit kan je dus combineren met hard en zacht. Laat als het principe duidelijk is ook leerlingen aan de beurt komen om te dirigeren. Veel kinderen hebben de neiging om als ze harder gaan ook hoger te worden. Probeer ze daarvan bewust te maken door ze duidelijk het verschil te laten ervaren.

Eventueel kun je nog verder gaan. Je kunt bijvoorbeeld met de stand van je mond aangeven op welke klank er gezongen moet worden. En misschien kan de klas zelf nog meer gebaren bedenken die passen bij verschillende klanken van de stem.

3. Hoe werkt de stem?

In je hals zit je strottenhoofd. Daarin zitten twee flapjes: de stembanden. Lucht vanuit je longen laat je stembanden trillen, waardoor geluid ontstaat. Je borstkast en de holtes in je hoofd dienen als klankkast en versterken het geluid. De stand van je kaak, je mond, je tong en je lippen bepaalt wat voor een klank het uiteindelijk wordt.

Laat de kinderen aan hun strottenhoofd voelen terwijl ze praten of zingen. Kunnen ze hun stembanden voelen trillen?

De spanning op de stembanden bepaalt de toonhoogte van het geluid. Dit kun je demonstreren met een ballon. De lucht in de ballon is te vergelijken met de lucht in je longen. Als je het tuutje naar beide kanten opzij trekt komt er meer spanning op te staan. Het geluid van de ontsnappende lucht wordt dan hoger. Verminder je de spanning, dan klinkt het lager.

Je kunt binnen dit thema eventueel kijken naar dit item van Klokhuis:

<http://www.schooltv.nl/video/het-klokhuis-zangtechniek/>

Van minuut 5:25 tot 8:00 wordt uitgelegd hoe de stembanden werken.

4. Scatten

Scatten is een leuke manier om nog verder te experimenteren met de klank van je stem. Scatten komt van het Engels: 'To scat': het zingen van betekenisloze woorden. Scatvocalisten gebruiken vaak eenlettergrepige klanken als 'dwee', 'da', 'ool', 'bop' en 'bam' en improviseren daarmee.

Ter inspiratie kun je de bekende hit *I'm the scatman* van Scatman John laten horen.

https://www.youtube.com/watch?v=y6oXW_YiV6g

Tijd om zelf te scatten! Laat kinderen in een kring staan. Klap of tik een rustig ritme van steeds 4 tellen om de maat aan te geven. Je kunt hiervoor ook een beat van Youtube gebruiken, bijvoorbeeld deze: <https://www.youtube.com/watch?v=O4Mt4rF3rb4>

Laat eerst zelf paar voorbeelden horen van scatten. Let daarbij op dat je scat binnen het 4-tellen ritme valt. Het is een goed idee om dit thuis voor te bereiden als je denkt dat je al improviserend niet snel genoeg op ideeën komt. Geef na 4 tellen met een handgebaar aan dat de klas je na mag doen. Probeer daarbij iedereen in de maat te houden. Vervolgens krijgt iedereen in de kring een beurt om een scat te verzinnen van 4 tellen die de rest nadoet.

Besprek na afloop met de leerlingen hoe het ging en hoe ze het vonden.

5. Manieren van zingen

In verschillende muzieksoorten wordt de stem heel verschillend gebruikt. Laat dit filmpje zien waarin het nummer *Sorry* van Justin Bieber in heel veel stijlen gezongen wordt, vaak op een grappig manier.

Besprek met de leerlingen of ze stijlen/artiesten herkenden en wat er kenmerkend is aan die stijl van zingen.

<https://www.youtube.com/watch?v=5Qr-n3t-qH8>

Je kunt een dergelijke *mash up*-opdracht ook met de klas doen. Bepaal samen welk liedje jullie gaan doen. Laat (eventueel in groepjes) de klas bepalen hoe het nummer gezongen gaat worden. In een bepaalde stijl of als een bepaalde zanger(es).

6. Doep doep

Als afsluiting gaan we ook nog even 'gewoon' lekker zingen. Zing bijvoorbeeld de scat-canon 'Doep doep'. De tekst is als volgt:

Doep, doep, doep, doep, doebediedee
Doep, doep, doep, doep, doebediedee
Doewaa, doewaa, doebediedee
Doep, doep, doep, doep, Doebediedee

De melodie vind je hier, zowel de noten als een opname van de melodie:

http://www.vrijeschoollieder.nl/?vsl_search=cf2f48010a8dd575bde481ebd5ba9024.

Leer eerst zin voor zin het liedje aan. Als dit lukt kun je het daarna eventueel in 2,3 of zelfs 4 groepen in canon zingen.

Er bestaan nog veel meer mooie canons. De bovengenoemde site met Vrije School-
liederen is een goede bron. Je vindt er onder andere het bekende *I like the flowers*:
http://www.vrijeschoollieder.nl/?vsl_search=2543b090f2d9ba44bfa7116308f8c897

En de Deense canon *Rosen fra Fyn*:

http://www.vrijeschoollieder.nl/?vsl_search=56f4900fa05fcfbef11ac4809b018f188

Zing ze!